

LUPETA

!Apare in fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5 b I.
Inserțiuni după invoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Cinstea cârjii.

!— Două articole. —

II.

(***) Puțini oameni cariscriu și mai ales gândesc la noi — judecând straturile sufletești ale cărturării noastre, se plâng cu drept cuvânt de lipsa *demnității* în suflete. Clasa noastră cultă, crescută în cinstea exagerată a unei școli străine, povățuită în îndemnul ei de un spirit de imitație, împrietenită prea puțin cu rosturile unei culturi naționale, nu are până astăzi o influență regeneratoare. Poate și apropierea în timp a generației bătrâne de epoca amintirilor de umilință politică contribuie la acel sentiment de deprimare morală care înnăbușe pornirile oricărei nuanțe de îndrăzneală în atitudine. Sufletele sunt cuprinse de-o cuminenie târgovească, de-o tânguire ostenită. Oameni de-ai noștri, ridicați la situații bune, pleacă fruntea și-și încuscresc sufletele cu-o plecaciune de slugi. Trăiesc o viață de trei sferturi de secol fără să poți surprinde în călătoria lor lungă un singur gest al demnității. Acești oameni cu situații, ajunși la cârma vieții noastre publice, lasă urme vădite în spiritul societății noastre. Fiind ei diriguitorii, sub duhul îndrumărilor lor se plămădește viața sufletească a tineretului. Din sămânța lor a răsărit acea turmă de oameni „culti“, hrăpareți și cu spinarea de cauciuc.

Ridicarea unei țărâni luminate e chemată să curme rostul acestui soi de indivizi. Atitudinile energice ale sătenilor trebuie să se răsfrângă în sufletul cărturării.

Mișcarea de regenerare sufletească a unui popor nu se poate duce la izbândă decât prin pășirea factorilor de importanță cari conduc soarta lui. La poporul nostru aceștia sunt din vremile de demult și până astăzi în rîndul întâi: *capii bisericești*. Arhiepiscopul e la noi încorporarea celei mai înalte demnități; e legată prin urmare de cele mai mari îndatoriri.

Trecutul vieții politice a poporului nostru de țărani a fost diriguit de cârja vlădicească. Această cârje n'a fost la noi numai sceptra îndreptător al trebuințelor noastre creștinești pentru dobândirea vieții vecinice, ci asemenea toiagului lui Moise a fost un arătător al năzuințelor noastre politice.

Vlădicii noștri în fața tribunalului istoriei judecătoare nu vor fi datori să răspundă numai pentru grija de bună păstorie a turmei lor unite sau neunite cu Sfinția Sa Papa, ci vor trebui să deie seama de împlinirea sau neîmplinirea unor îndatoriri mai complexe. Ei vor fi judecați îndeosebi după cinstea sau necinstea atitudinilor în ținuta lor politică și cu cât va fi mai apropiată în timp activitatea lor de zilele noastre, cu atât mai multe vor fi punctele de judecată cari vor ținea seamă de cinstea ținutei lor politice.

Biserica noastră e *românească* și are porțile ei larg deschise pentru intrarea triumfătoare a spiritului vieții moderne. Principiul național e o dogmă a acestei biserici, care trebuie să-și caute puterea ei de dănuire tocmai în înfrățirea cât mai intimă cu trebuințele noastre naționale. Capii noștri bisericești sînt deci, prin rostul slujbei lor, bărbații meniți să poarte cel mai mare interes pentru viața noastră politică.

În zilele noastre, când ori ce om luminat și cinstit își dă seama de trebuința mare a regenerării sufletești, căreia trebuie supus poporul nostru, e vădit că arhieriei au îndatoriri mai grele. Ei au cea mai covârșitoare putere asupra fondului moral al țărânimii noastre. Ținuta lor e busola după care se îndreaptă mințile rândurilor nenumărate de creștini. Faptele lor sunt substratul concepției morale a credincioșilor. Demnitatea și cinstea lor e cel mai puternic învățământ care poate trezi pilde.

Arhieriei noștri, ridicați prin atribuțiile slujbei lor la cea mai înaltă treaptă, sunt priviți de ochii noștri cu respectul bunătății și iertării. Ei nu sunt chemați să intre în rândurile noastre de luptători ai tuturor zilelor și tuturor prilejurilor, ci sunt ținuți de noi la adăpostul strălucirii lor arhiericești. Ei nu pot fi zilerii muncii noastre atinși de pulberea săptămânii. Ei sunt chemați de noi numai la zile de praznice mari: la praznicele veseliei sau durerii unui neam. Venirea lor se împoară cu cuviință și se așteaptă cu cinste. Cuvântul lor găsește ascultare în sufletele cari se cutremură în fața lor de fiorul istoric al venerației de veacuri.

Arhieriei trecutului nostru au fost totdeauna în locul de frunte la astfel

de praznice mari. Cârja lor a strălucit la asemenea prilejuri.

Aceasta a fost ținuta lor de veacuri, aceasta trebuie să fie și astăzi. Acel arhieriu care nu observă trebuința de-a continua această tradiție, vulgarizează slujba lui și nu se mai poate aștepta din partea noastră nici la cuviință, nici la cinstea veche în fața cârjii sale. Cât-va timp va putea fi salvat de răsfrângerea venerației vechi dispusă să despartă pe dignitar de păcatele omului. El va observa în turma lui atitudini de nedumerire mută, nuanțe de neîncredere înăbușită. Va auzi mai târziu ecoul nemulțumirii pe departe și la urmă îi va fi dat să audă glasuri ridicate de amenințări strigătoare. Credincioșii lui își vor trage seama că o anume slujbă impune anumite linii de conduită cari trebuiesc urmate. Se vor lămuri cu vremea acești creștini că rostul de reprezentant al unei demnități nu poate fi adăpostul pedepselor meritate.

Capii bisericești ai zilelor noastre, în mare parte, se pare a nu-și da seamă de grelele îndatoriri ale cârjii lor. Ținuta lor nu acopere totdeauna așteptările unui om care apreciază pe deplin chemarea lor istorică. Firile slabe și șovăielnice ale multora din cărturarii noștri găsesc momente de justificare în ținuta unora dintre arhieriei. Înalta morală cu putere de pilduire n'o prea vedem triumfând. Oamenii cu doi bani în trei pungi, plecații slăbănogii, micii tirani nu prea pot fi fulgerați cu pilde din pășirile dignitarilor bisericești.

Să luăm un mare praznic de durere al vieții noastre românești în timpul de față: protestarea unanimă a poporului nostru împotriva proiectului lui Apponyi.

Deoparte avem masa imensă a țărânimii, de altă parte pe arhieriei. Vedem șirele țărânimii, care strigă și cere dreptate. Vedem oameni cu sufletul desnădăduit, înfierbântat. În mintea lor e lămurită primejdia de-a pierde pe dascălul care le învață copiii. Ei se frământă, se zbuciumă și povățuiți de îndrumarea instinctivă a unui îndemn de tămăduire, își ridică ochii lor cinstiți către scaunul arhieresc:

„Azi nu ne mai pot ajuta domnii noștri. Azi trebuie să te ridici Măria Ta, să te duci la Impăratu să-i spui că ne ia școala“..

În sufletul acestei obști trăește încă luminoasă și netulburată icoana istorică a vredniciei vlădicești.

De altă parte vedem pe arhierii noștri cu graiu puțin răspicat, cu poze umilite, cu accente de curtenire nepotrivită. Vedem ocrotirea paternă a unui imbecil deschizând antișambra contelui Apponyi arhierieilor unei biserici. Citim rânduri de apărare la adresa aceluia, în gazeta bisericească menită să povățuiască preoțimea. Ni se dau desmințiri ridicole. Vedem pe alt arhierie făcând temenele de-o revoltătoare plecaciune dușmanilor neamului nostru. Vedem cum acest arhierie în fața unui for legislativ al acestei țări nenorocite spune o cuvântare cu subterfugii și ușițe, cheltuindu-și truda minții în căutarea măiestriei de-a nimeri mijloacele unei cochetării păcătoase.

Aceste pilde sunt smulse în treacăt cu pripa care îndeamnă un condei cu bun simț să nu stăruie asupra momentelor dureroase sau urâte. Și nu sunt aceste pilde decât din multele ce plutesc la suprafață. Nu ne atingem de tainele prea puțin ascunse ale culiselor.

Dar sunt de-ajuns și aceste, ca să ne putem da seama de morala poveștii. Demnitatea nu și-a găsit nici o încorporare în ținuta păstorilor noștri. Cu astfel de pilde nu putem edifica pe cei slabi, nu putem îndemna la fapte pe cei șovăitori. Nu putem crește poporul, nu putem slugi cărturării. Nu putem trezi conștiința celor pe povârnișul căderii. Nu suntem în stare să regenerăm nici o picătură din sufletul nostru supus atâtor încercări.

Și e o mare nenorocire aceasta. Credința noastră veche, fondul moral al unor tradiții de veacuri se sfarmă. Tărâtimea noastră își va părăgini cu vremea lamura de lumină curată în dragostea de biserică. Se apropie clipele de îndoială, de dibuire.

Noi, muncitorii cărturari ai acestui neam suntem dator să ferim poporul de asemenea cădere. Va trebui să se ridice cuvântul nostru la toate prilejurile potrivite împotriva ținutei fără demnitate a unora din arhierie. Tăcerea e o armă pentru păcatele celor mici și noi nu putem tăcea.

Vom cere deci capilor noștri bisericești în aceste zile de pierderi mari, înainte de toate o demnitate în pășire. Nădejdea noastră săpată de ghiară vicleană și rea vrem să se întărească prin pildele lor de înaltă morală.

Să grijască strălucirea istorică a cârjei vlădicești și să-și deie seama de puterea tainică și mare a acestui sceptru asupra bunilor noștri țărani.

Să păzească cinstea cârjii lor înlănțuind prin aceasta sufletele de altarul bisericii. Să-și aducă aminte, că și astăzi această cârje pentru noi e cea mai puternică armă de apărare.

Vremea în drumul ei de premenire va găti și pentru noi arme nouă, împuținând, poate, îndatoririle de astăzi ale arhierieilor noștri.

Grijită în strălucirea ei curată, această cârje va putea fi privită de viitorime cu cinstea, ce supune sufletul în fața unor moaște sfinte.

Neîmpărtașită de această grijă, cârja vlădicească își pierde rostul ei simbolic sfărmandu-și încă în zilele noastre puterea străveche.

Și nu greșeste mintea noastră când ne spune, că e mare păcatul acesta.

Culmea. După cele petrecute în ședințele de Vineri ale sinodului arhidiececan în chestiunea „Telegraful Român” — Burdia, „T. R.” de ieri, Marți, scriind despre declarația lui Burdia trimisă sinodului din Caransebeș, după ce o dă în întregime zice: „Renașterea” din Caransebeș scrie, că declarația a făcut bună impresie asupra sinodului, care a luat-o cu plăcere la cunoștință, acceptând justificarea dlui Burdia.

Așa scrie „T. R.”, care în același număr zice, că sinodul a hotărât, ca redactarea ziarului să se facă și pe mai departe în spiritul întemeietorului Șaguna. — Șaguna și Burdia! Doamne iartă-ne!

A avut dreptate corespondentul nostru, când a zis: „astfel nu veți găsi propunerea lui Dr. Comșa în „T. R.”, care publică rapoarte despre ședințele de Vineri, din contră veți găsi declarația mincinoasă alui Burdia înaintată la sinodul din Caransebeș”. Declarația, pe care Burdia n'a publicat-o în foaia germană, care a dat articole false (!) iscălite de el, — adaogem noi. Pentru că „Budapester Tagblatt” n'are interes să-l compromită pe Burdia, cum are „T. R.” încă și acum, după cele petrecute, interesul să-l spele pe Burdia.

În numele libertății! La 1 Iunie n. închisorile tribunalului din Rozsahegy se vor împopora cu o ceată întregă de „agitatori” panslavi. În această zi își vor începe „pedeapsa” naționaliștii slovaci: Fedor Jezzenszky, Cornel Selig, Ludovic Koza, Ludovic Smulovszky, Dr. Eugeniu Hruska și Ioan Benő. . . . La 15 zile le va urma apoi preotul Andreiu Hlinka, pentru a petrece și el cu ei o lună...

Cum zicea „Bud. Hirlap” în numărul său de Rusalii? . . . „Și n'are Ungaria un singur prieten sincer pe întreg rotogolul pământului” . . .

Jubileu... Pe la începutul lunii lui Iunie, Majestatea Sa va veni la Budapesta pentru a azista în persoană, la serbările ce se aranjează din incidentul aniversării a patruzecia dela încoronare...

Ministrul președinte Wekerle va pleca, în curând, la Viena pentru a se înțelege asupra programului serbărilor...

Intr'adevăr, nici că s'ar fi putut alege un timp mai potrivit pentru serbări mari, jubulare...

„Marele” guvern n'a împlinit nici-una dintre făgăduințele sale sfinte... În țara întregă domnește cea mai mare nemulțumire,

cea mai mare neîncredere în cei cari s'au cocoțat la cârma țării... Pe linia întregă e criză... Cetățenii cu sutele de mii părăsesc țara... recolta nu promite nimic...

Ei, dar e nevoie de serbări ca în „Monitor” să poată apare numirile de consilieri intimi, baroni, conți, principii. .

Impotriva guvernului „național”. Funcționarii dela căile ferate ungare, nemulțumiți cu proiectul de lege despre pragmatica lor, lucrat de ministrul de comerț Kossuth, au declarat războiul împotriva acestui proiect, care îi expune mizeriei și robiei. Intr'un apel, publicat în mii de exemplare, declară cu energie că

„A sosit vremea să-i arătăm „guvernului național”, că la nevoie vom da piept cu reacțiunea. N'avem lipsă de ieziți de calibrul lui Batthyanyi, n'avem lipsă de hoieri cari cochetează cu puterea de dragul puterii. Vom merge pe picioarele noastre și în imperiul nostru, în care fiecare cui, fiecare învârfitură de roată, fiecare lovitură de ciocan înseamnă progresul, nici odată nu va izbuti reacțiunea.

Refuzăm fărâmițurile și zdrobim lanțurile”.

Criza croată. Guvernul croat publică în organul său oficial „Narodne Novine” un energic comunicat, în care declară că ministrul croat Iosipovich n'a procedat conform înțelegerii prealabile ce-a avut-o cu banul Pejacevici.

Guvernul croat nu și-a schimbat punctul de vedere și stăruie și astăzi ca proiectul de lege despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate să se aducă în congrăsuire cu legile fundamentale ale țării prin eliminarea articolelor gravaminoase.

De altă parte, ministrul de comerț Kossuth a declarat că nu va permite să se nimicească unitatea de limbă. Mai bine își dă demisia...

Suntem siguri că dl Kossuth peste câteva zile își va interpreta cuvintele tocmai invers, cum a mai făcut-o de atâtea ori.

Da, da, e nenorocire pentru un om care nu știe vorbi, că nu știe tăcea...

Demisia fișpanului Făgărașului... În adunarea de ieri a congregațiunii comitatului Făgăraș, s'a dat citire unei scrisori adresate comitatului, din Lovrana, din partea fișpanului Guido Bausznern, în care anunță comitatului că și-a prezentat demisia din postul de fișpan al comitatului.

Adunarea a luat act despre această demisie, exprimându-și regretele că Guido Bausznern, care treisprezece ani a stat în fruntea comitatului, se duce...

„Regretele” aceste, nu de mult se manifestase în forma unei delegații la ministrul de interne prin care se cerea îndepărtarea lui Bausznern.

Bausznern acum se duce... Vom vedea în curând, de dragul cărui — flământ.

Balotagiile în Austria. Astăzi, Joi 23 Mai n., au loc în Austria balotagiile în 169 cercuri electorale. Sunt interesați la balotagii: social-democrații în 111 cercuri (având să lupte cu 12 creștin-sociali, 7 germani progresiști, 10 germani populari, 7 germani agrari, 12 cehi tineri, 8 cehi socialiști naționali, 18 cehi agrari) și social-creștini în 29

de cercuri (având să lupte cu 12 socialiști, 3 germani progresiști, 11 germani populari, 1 pan-german liberal, 1 pangerman, 1 german agrar).

Sinoadele eparchiale.

— Epilog. —

După câteva zile de sfătuirii sinoadele eparchiale s'au disolvat. În urma lor rămân pe hârtie mai multe hotărâri demne și câteva cari nu vor liniști nici pe viitor pe credincioșii bisericii neunite, ca și pe toți fiii neamului.

Aradul a dat signalul: *la tron*. Caransebeșul nu s'a însuflețit pentru acest îndemn, dar Sibiiul s'a alăturat și el la hotărârea sinodului aradan. Reprezentanții a două dieceze au rugat episcopatul român să prezinte jalbele bisericii noastre la Acela, al cărui cuvânt, în condiții legale, e cel din urmă în ori ce chestiune. Lumea românească dela noi, care în nenumăratele adunări de protestare, în sinoade protopopești și parochiale a dat expresiune hotărâtă a aceleiași dorinți, a primit cu o deosebită satisfacție hotărârile sinoadelor — ca dorință. Aducându-ne aminte că înșiși cei doi prelați, cel dela Sibiiu și cel dela Arad, a făcut miilor de Români adunați la adunările de protestare din acele orașe, promisiunea că, dacă ei vor cere, nu vor pregeta a se duce până la tron — eram cu toții în drept a aștepta ca promisiunea ac asta și dorințele întregii biserici să se traducă în fapte.

Lumea românească e și azi nedumerită și se întreabă: ce e cu mergerea la Tron?

Archiereii n'au făcut nici o mărturisire hotărâtă. Nu-i poate învinui nimeni de sentimente antinaționale — și totuși, nu se știe, ce pași vor face pentru a putea zice, că și-au făcut întreaga datorie față de biserică, față de neam și față de limbă.

„Telegraful Român”, care ar trebui, spre liniștirea opiniei publice românești de pretutindeni, să dea lămuriri în această chestiune, să dea chiar comunicate oficiale, nu se ocupă de această chestiune.

Pare că anume se trăgănează totul până la o vreme, când să se poată spune: acum și așa e prea târziu.

Ne facem datoria de cronicari ai vremii noastre și în acest rând acest moment îl însoțim totdeauna și de unele observări.

Ce ar fi dacă s'ar duce archiereii bisericii române neunite la Rege și l-ar conjura să nu sancționeze o lege care e adusă pentru toți cetățenii țării? Regele, informat de camarila ungurească, ar socoti că are de a face cu reprezentanții unei biserici ultraiste — și ar urma să implinească și mai departe numai cererile Camarilei.

Nu așa a plănuțit poporul nostru mergerea la „Impăratul”. Acest popor, care spre lauda lui, nu vrea să facă deosebire între unit și neunit, a cerut ca vlădicii neamului românesc, să meargă în numele dreptății la Tron și să spună, că trei milioane de Români, cari ne iubim limba și legea tot așa de mult ca patria și dinastia, cerem ca să nu să atingă nimeni de sufletul nostru, și să nu ni-l tulbure.

Se credea și se aștepta ca archiereii români să fie toți a chierei români, întruparea dorinței și voinței noastre. „Cel-ee va voi să fie mai mare între noi, să fie tuturor slugă”, a zis Mântuitorul: *Slugi* trebuiau să fie în acest moment toți archiereii noștri.

Poporul nostru întreg, unit și neunit, a trebuit însă să lacrimeze de durere. Intre archiereii ambelor biserici surori nu s'a creat nici o legătură, ci au lucrat fiecare de capul lor, uniții deoparte, neuniții de alta. Mitropolitul Mihali a avut îndrăzneala să vorbească cinstit în Camera magnaților — atâta tot. Episcopul Hossu s'a închinat până la pământ iesuitului pe care-l chiamă Apponyi, episcopul Radu a tăcut adânc, ca un om tânăr și cult ce e, episcopul Szabo—ei ce ar putea să facă? Nemții s'au purtat mai

bine, pentru a dovedi, întru câtva, și prin pășirea de astă dată, că biserica neunită e pe terenul național mai la culme. Singur bătrânul episcop dela Caransebeș n'a luat cuvântul — și nu-i nimeni care să-l condamne pentru aceasta, pentru că-i om bătrân din cale afară și n'a îmbătrânit pe căi inoioelnice.

De vre-o consfătuire comună a prelaților, aici în Budapesta, nu se vorbește. Dacă s'au întors acasă, se vor fi întâlnit și mai puțin. În schimb mitropolitul dela Blaj s'a dus la Alba-Iulia, la episcopul romano-catolic.

Nimeni nu va fi atât de naiv încât să creadă că între astfel de împrejurări se poate înjgheba o solidaritate între prelați, încât în urma acesteia să poată merge la tron. Episcopii Hossu, Radu și Szabo ar cuteza să meargă la Viena? Sau cei doi mitropoliți să poată conveni asupra unei acțiuni comune?

Stând lucrurile astfel, e întrebarea dacă mai e sau nu consult să stăruim pentru mergerea la tron. Căci mergerea numai a episcopilor neuniți, ar dovedi numai trista noastră desbinare.

Intreaga mergere la Tron ar trebui să se facă cu alt plan: toate naționalitățile Ungariei, mână 'n mână ar trebui să lucreze pentru respectarea drepturilor asigurate în legea de naționalități, și pentru mergerea la tron ar trebui o delegațiune mare, compusă din membri aleși de toate naționalitățile. Asta ar fi o mergere la tron demnă, și chiar dacă ar fi fără rezultat, ar contribui nespuse de mult la înaintarea convingerilor naționaliste în toate păturile.

Dar fiind-că așa ceva e cam greu de realizat între împrejurările de azi, și fiind-că noi vrem să ne arătăm dorințele noastre Regelui, ar trebui ca cel puțin noi, câți sântem, să fim uniți.

Dacă am fi așa, mergerea la Tron ar fi spre onoarea noastră națională, ori ce urmări ar avea ea.

Altcum nu. Durere, nu.

Hotărârile sinoadelor rămân numai dorinți. Niște dorinți cari vor povesti viitorului nostru câte lucruri frumoase și câte lucruri urâte am fost în stare să săvârșim în anumite momente mari.

Afară de chestiunile despre cari am dat la timpul său informații, sinodul arhidiecezan din Sibiiu s'a ocupat de mai multe chestiuni, pe cari le rezumăm în cele următoare: Sistemizarea unui post de catichet la școlile din Făgăraș; în școlile sătești catichet să fie învățătorul și numai în cazuri excepționale preoții, sistemizarea unui post de catichet în Sibiiu; studierea actelor din archiva arhidiecezană, cu privire la conferențele învățătoresci; înființarea protopopiatului Geoagiului, ridicarea pedagogiei din Sibiiu la patru ani (s'a propus ca și cursurile teologice să fie de patru ani); instituirea de caticheți pentru ucenicii de meserii; aprobarea Abecedarului dlui dr. P. Șpan; subvenționarea Vetrei școlare cu 500 de cor, cu condiția ca să se tipărească în tipografia arhidiecezană; întrebuintarea unei sume de douăzeci de mii de coroane, din cele primite dela Universitatea săsească, pentru seminar; strângerea fotografiilor de biserici vechi pentru alcătuirea unui album în amintirea lui Șaguna; și predica în catedrală. Sesiunea sinodală s'a încheiat Sâmbătă (nu Vineri cum am scris, din greșală, într'un număr anterior.)

ROMANIA.

DI Ioan Kalinderu și chestia țărănească.

Una din figurile marcante ale țării, care în calitatea sa de administrator al domeniilor Coroanei a avut mai mult ocazia să vină în contact cu săteanul, să-i cunoască păsurile, să-i studieze lipsurile și să caute a îndrepta lucrurile, s'a exprimat astfel asupra chestiei țărănești.

Intre relele de care sufer țărani, lipsa de pământ nu este cel dintâi, nici cel mai mare. E drept, că unii nu au pământ de loc, iar alții au puțin, dar nu se poate admite, că dacă li-s'ar da la toți și în întindere îndestulitoare, ar scăpa de năcazuri ca prin farmec.

Nu trebuie uitate și celelalte circumstanțe, cari îngreunează traiul țaranului, cum este scumpirea excesivă a arenzilor fără să fi fost pe deplin justificată prin amendarea solului său prin o cultură perfecționată; neștiința țaranului de a cultiva bine pământul; indiferența ce o au pentru meserii și pentru industriile mici, lipsa de învățătură și de pricepere, de prevedere și de ordine în lucrări și în viață.

Toate acestea sunt adevăruri, cari însă nu constituie nici o scuză pentru starea actuală a țaranului, care trebuia tras de mână la învățătură iar nu exploatat până în măduva oaselor. Fiecare boer era dator să tie pentru țărani de pe moșia lui, ceea-ce dl Ioan Kalinderu a fost și este pentru cei de pe domeniile Coroanei, și atunci n'am fi avut de înregistrat grozăviile anului acestuia. Asta e părea noastră.

Vorbind despre reformele cari se impun, dl Kalinderu a spus, că mai întâi se impune o legislație, pentru ocrotirea muncii agricole și stărpirea abuzurilor pentru viitor, o administrație și o justiție, care să ocrotească interesele clasei rurale.

Asupra „Casei Rurale” dl Kalinderu a zis, că e nevoie de o bancă rurală, care să cumpere moșiile scoase în vânzare, pe cari să le vândă apoi în loturi la săteni, după puterea fiecăruia.

Intrunirea naționalistă din Iași

Duminea trecută s'a ținut în sala Pastia din Iași prima întrunire politică din actuala campanie electorală.

A vorbit întâi d. A. C. Cuza, profesor universitar la Iași, care a arătat necesitatea de a se alege în viitoarele corpuri legiuitoare oameni iubitori de neam, și mai ales oameni cu principii radicale, reformatori ai stării săteanului. D-sa propune candidatura d-lui N. Iorga.

La apoi cuvântul însuflețit apărător al cauzei țărănești d. N. Iorga, profesor universitar la București.

D-sa arată, că 5 milioane de oameni în mijlocul Europei nu pot trăi ca bordeiașii africani, ci trebuiesc reforme, începând cu votul universal, cu pământ, care e necesar, cu răsplata muncii, dreptatea de care e nevoie, reformarea administrației, etc.

Făcând unele considerații asupra partidelor critică fuziunea conservatoare, laudă unele tendințe ale tinerilor liberali, laudă acțiunea unor prefecți, ca Dnii Sterc, Dr. Radovici, Dr. Lupu etc., și conchide, că trebuie o Românie nouă, căci cea veche s'a dovedit nedestoinică.

Amintind de manifestul guvernului DI Iorga spune, că cuprinde bune reforme, deși nu destule, și că ar fi o crimă, dacă acele reforme nu ar fi aduse la îndeplinire. Atacă cu violență partidul conservator și pe bătrânii partidului liberal, cari n'au avut în vedere nici odată chestia țărănească și spune, că deși sărac, a dăruit totuși o mie de lei pentru familiile țărănești nenocite.

Promite, că dacă va fi ales la Iași, va veni odată pe săptămână să țină cursuri gratuite la universitate.

Diurna de deputat o va da pentru învățătura copiilor de țărani.

Biblioteca sa o va lăsa Iașului. Va lucra nu pentru interesele sale personale, ci pentru interesele neamului și acelor ce-l vor alege.

Dr. Zorin luând cuvântul arată, care e datoria cetățenească indiferent de partide și analizând împrejurările promite, că unul din voturile d-sale va fi acordat în deplină conștiință dlui Iorga.

Ultimul care a luat cuvântul, a fost președintele adunării, lt.-colonelul Mladian Manolescu, care apelează călduros ca alegătorii să voteze pentru candidații Iorga și Cuza.

Alegerile din Austria și Ungaria.

Sub acest titlu „N. Pr. Pr.“ în numărul său dela 21 c., consacră un articol influenței recente reforme electorale în Austria asupra politicii din regatul ungar.

În două direcții au încordat noile alegeri austriace politica viitoare a guvernului coaliționist. Mai întâiu grija lui e îndreptată asupra atitudinii ce o va lua noul parlament austriac în fața negocierilor economice cari nu s'au încheiat încă, al doilea alegerile austriace vor influența asupra mișcării reformei electorale în Ungaria în fața căreia guvernul stă încă pe gânduri.

Asupra primului punct nu se poate spune nimic decisiv și numai în decursul dezbaterilor se va putea trage o concluzie.

Al doilea punct ne desfășoară o oarecare situație din care se pot trage unele concluzii.

Motivele cari au înduplecat Austria să adopteze sistemul electoral bazat pe sufragiul universal au fost continuele lupte între partidele naționalităților, cari împedecau activitatea parlamentului. În Ungaria însă această reformă va hotărâ-o lupta parlamentară a partidului național-maghiar împotriva puterii executive și conflictele lui cu Austria, conflicte cari împedecă dezvoltarea economică și socială a Ungariei.

Cercurile influente deci, de unde a pornit ideea unei reforme, întrebunțază aceleași mijloace spre unul și același scop, să se poată sustrage din încurcătura cu Austria și să poată forma un curent puternic de apărare împotriva naționalităților, cărora noua formă electorală va trebui să le lărgească terenul de luptă.

Va să zică ceea-ce Austria a voit să înăbușe prin introducerea sufragiului universal, lupta între naționalități și divergențele economice cu Ungaria, această din urmă vrea să propage.

Majoritatea coaliționistă din parlamentul ungar care încheiasă în Aprilie anul trecut așa numitul pact între el și Coroană, este obligat să aducă la îndeplinire reforma electorală cel puțin cât dictează proiectul de lege al lui Kristóffy, adică a mări contingentul de alegători dela 1 milion la două milioane și 700 de mii, fiindu-i în liberă voie de a adopta condițiile referitoare la dreptul de vot, așa cum sunt în proiect eventual, le poate schimba.

Lucrările pentru o viitoare reformă se continuă cu multă activitate — zice „N. Fr. Pr.“ (credem și noi, că ni-se prepară în ascuns un nou atentat, care va fi mai surprinzător decât artificiile școlare ale lui

Apponyi. N. R.) pregătirile însă se fac cu mare precauțiune, de oare-ce pe când în Austria terenul era studiat, cercurile electorale vor furniza pentru nouă împărțire o mulțime de dificultăți fiind încă pentru coaliție o terra incognita.

Luptele în viitorul parlament nu vor avea caracterul social-democratismului austriac, va avea însă de lucru acest parlament cu mișcarea socialistă-agrară din Ungaria, care mai curând sau mai târziu va trebui să izbucnească în astfel de dimensiuni încât să pericliteze Clasa magnaților care domnește actualmente.

Viitorul Austro-Ungariei.

II.

Rusia și Austro-Ungaria.

S'a zis în de-ajuns pentru a dovedi că nici o altă Putere n'are atâtea interese ca și Germania pentru a conserva monarchia Habsburgică ca un guvernament puternic și independent, și că politica pan-germană de expansiune înspre sud, în loc să consolideze imperiul german, l-ar expune la primejdii nouă de cea mai gravă natură. Mi-ar plăcea să discut acum atitudinea Rusiei față de aceeaș chestiune și a pune față în față primejdiile cari — putem presupune — amenință monarchia dualistică din partea Germaniei și a Rusiei. Aceasta nu se poate face fără a ne referi la o recentă controversă, pentru-că memoriile lui Hohenlohe au dat naștere la un șir întreg de concluzii în ce privește relațiunile reciproce dintre aceste trei imperii. S'a făcut încercarea de-a se dovedi că Bismarck a fost iloyal față cu aliatul său Austria, cu toate că e greu să descoperi verosimilitatea unei astfel de teorii. Mărginindu-ne la un singur citat din aceste memorii, găsim raportul despre o conversație ce-a avut-o Hohenlohe cu Bismarck, în Marte 1890, în chestiunea posibilității unui războiu cu Rusia (Vol 2; pag. 461). Bismarck e convins că n'are să se nască războiu, și adaugă: „Noi am fi nevoiți să lovim numai în cazul când existența monarhiei Austro-Ungare ar fi amenințată“. Aceasta e una dintre nenumăratele dovezi că politica lui Bismarck, dela 1866 încoace, a fost hotărât Austrofilă, cum o dovedesc și cuvintele „Existența Austriei ca o mare Putere e tot atât de necesară pentru Germania, cași existența Franței pentru Rusia“.

Analiza noastră se ocupă cu această chestiune din două puncte de vedere: Are Rusia aceeaș interese mari de-a conserva Austro-Ungaria, și oare atitudinea ei din trecut ne oferă dovezi în ce privește dorința ei de-a conserva această monarhie?

Înainte de toate, trebuie să ne ocupăm cu momentul clasic al intervenției rusești din 1849, care i-a făcut cu puțință tânărului moștenitor al tronului Habsburgic să supună Ungaria. Acțiunea țarului Nicolae I, în mare măsură, a fost dictată de motive personale și armatele lui au fost trimise pentru a sprijini, nu într'atâta monarhia Austro-Ungară, cât mai mult principiile zguduite ale absolutismului și ale dreptului divin.

Însă, mulți ani înaintea domniei lui Nicolae, agenții Rusiei făcuse calea peste Carpați, țesuse intrigi între Rutenii și Slovacia din Ungaria și deșteptase întră imigrații sârbi din Banatul Timișan sentimente rusefile. Până către sfârșitul veacului al 17-lea,

membrii asupriți ai bisericii răsăritene mai mult cereau ajutor dela Turci, decât dela Ruși. Dar dela domnia lui Petru cel Mare încoace, pretențiile Țarilor de a fi moștenitorii Impăraților răsăriteni și apărătorii credinței ortodoxe, a luat o formă tot mai hotărâtă. Ideea centrală a panslevismului modern—Rusia ca șeful întregii rase slave—e urmaren logică a acestor pretenții.

(Va urma).

Cronica externă.

In jurul conferinței dela Haga.

Ideea dezarmării, zice un corespondent din Petersburg al ziarului „Daily Telegraph“ din Londra, a pornit dela o propunere a generalului Kuropatkin din anul 1898 care ținea să se învoiască atât Rusia cât și Austro-Ungaria să nu-și rearmeze artileria, ceace costă o mulțime de cheltueli.

Witte nu a primit această propunere, ci a susținut ca țarul Rusiei să cheme puterile Europei la o conferință pentru pace, unde să se discute chestia desarmării generale.

Japonia și conferența păcii.

Ambasadorul Japoniei pentru Țările de jos și Scandinavia Alimaro Sato, care e numit al doilea delegat la conferența dela Haga a declarat unui redactor al ziarului „Politiken“, că Japonia se va alătura în chestia dezarmării lângă celelalte state, ce vor asista, însă fără a lua parte la dezbateri, cari precum se prevede nu vor avea nici un rezultat practic.

Cabinetul sârb și radicalii tineri. În trei săptămâni Skupcina sârbească iarăși se va întruni. Majoritatea guvernamentală nu a luat încă nici o înțelegere prealabilă cu opoziția radicalilor tineri, cari sunt hotărâți să continue obstrucția până când cabinetul Pasici nu va jertfi pe ministrul de interne Stoian Protici sau nu se va retrage întregul cabinet, lăsând loc unei noi grupări din majoritate.

Tinerii radicali speră că vor reuși ca Pasici să depărteze din guvern pe primul său consilier Protici, pentru a ajunge la votarea bugetului pe exercițiul curent.

În cercurile guvernamentale și în partid chiar domnește o vie agitație. Se zice, că la convocarea skupcinei li se va concede tinerilor radicali să facă obstrucție numai câțva timp, pe urmă se va trece fără scrupul la ordinea de zi până se va vota bugetul, apoi Skupcina va fi din nou disolvată și se va face un apel către popor pentru alegeri noi. Cabinetul Pasici este sigur, că Coroana îi va încredința lui conducerea alegerilor.

Radicalii tineri se consolidează și sunt deciși să provoace un scandal, cum nu s'a mai pomenit în analele parlamentului sârbesc la caz când se va încerca din partea guvernului o terorizare.

În tot cazul stăm în fața unor vremi foarte agitate în viața politică a regatului vecin de peste Dunăre.

Monarhiștii împotriva lui Golowin.

Partidul monarchist publică în ziarul din Petersburg „Nowoie Wremia“ o scrisoare deschisă către președintele Dumei Golowin, prin care 54 de monarhiști membrii ai parlamentului îl atacă pe acesta de a fi înfierat atantatul împotriva țarului nu cu unanimitate, ci în absența absolută a partidului din stânga.

„Este de datoria noastră,“ încheie scrisoarea, „de a face cunoscută aceasta mistificare printr'o declarație publică, pentru a nu lăsa, ca cuvintele Dvoastră să inducă în eroare Rusia și să acopere adevăratul caracter al acestei declarații unanime“.

O interpelare în Dumă asupra conjurației împotriva țarului.

Ședința dela 20 Mai a Dumei era proiectată de aderenții ruși ai partidului reacționar ca o lovitură de moarte a mult urgisitei adunări naționale. Au ținut să asiste la desbateri marii duci Nicolae și Alexandru Michailovici, precum și ministrul-președinte Stolypin, care dă rar pe la ședințe.

Președintele Gotowin a deschis ședința dând cuvântul contelui Bobinski, care a zis că cugetul Dumei să fie îndreptat pentru cinstea tronului, căci fără țar nu se poate închipui o Rusie.

Partidul din dreapta și moderații au aplaudat sgomotos, pe când cadeții și partidul stângei, ai cărei membri dispăreau din sală unul după altul, se țineau în cea mai completă liniște.

S'a procedat apoi la compunerea unei formule pentru a trece la ordinea zilei. A fost primită formula cadeților rezumată în următoarele:

„Duma simte o mare bucurie, că țarul a scăpat cu viață de complot și condamnă planul mișelesc“.

Reacționarii și partidul dreptei, cari credeau prin interpelațiile lor să dea o lovitură mortală opoziției cadete și stânge, nu și-au ajuns scopul.

Botezul principelui de Asturia.

Botezul infantului spaniol a fost oficiat cu mare solemnitate. Au luat parte mulți principii reprezentanți ai curților europene. Regele a ținut un toast pentru toate capetele încoronate reprezentate și pentru binele statelor lor. A răspuns principele Connaugh, urând prosperitate și viață lungă principelui Asturiilor și părinților lui. Regele a dăruit arhiducelui Eugen și prințului Arthur de Connaught marele colier al ordinului Carol III.

Din Bucovina.

— Dela corespondentul nostru special —

Alegerile parlamentare. Despre rezultatul alegerilor din Austria s'a vorbit deja în acest ziar, nu însă și despre cel al alegerilor din Bucovina, care ne interesează mai mult, pentru că acolo trăesc aproape 250,000 frați ai noștri.

Detailurile alegerilor le voi putea comunica abia după 23 I. c., când se vor efectua balotagiile. Până atunci comunic numai următoarele:

În 21 Februarie a. c. 4 mii Români ca reprezentanți ai poporului român din Bucovina dau viață partidului național și aleg pe cei mai buni ai neamului de conducători ai acestuia; între ei pe harnicul profesor universitar Dr. Stefan Saghin de președinte.

Acest partid și-a pus apoi în cele 5 cercuri — acordate în urma sufragiu-ului universal Românilor, — candidații, cari sunt bărbați cu trecere și renume nu numai înaintea Românilor de pretutindeni, ci și înaintea străinilor.

Ca contracandidații ai acestora figurau membrii partidului democrat, ce stă sub conducerea dlui Aurel Onciul, — a cărui activitate politică o cunoaștem în deosebi din sesiunea ultimă a parlamentului austriac, — și Florea Lupu, președintele băncii țării Bucovina.

O fracțiune a alegătorilor cercului Câmpulung din motive necunoscute până acum — dar la nici un caz naționale, ofer candidatura germanului Bellegarde, carele a avut obraz să o și primească într'un cerc curat românesc.

În 14 Mai să efeptuesc alegerile și mi-

nunea minunelor, Români din Bucovina divizați în cercul Câmpulungului din motive pur personale în 3 partide, uitând de sfîntenia cauzei naționale, dau sufletului democraților: Aurel Onciul vr'o 1000 voturi, merituosul membru corespondent al Academiei române, consilierului Tudor Stefanelli iarăși atâtea, iar germanului *Bellegard* 4400 voturi. Dânsul e deci deputatul Câmpulungului. Se zice, că va intra și el în clubul Românilor. Dar numai se zice! Vom vedea!

În cercul electoral *Suceava — Siret* e ales *Dr. Alexandru baron Hurmuzachi* — un descendent al renumitei familii Hurmuzachi, — al cărui nume îl aflăm între candidații partidului național. Cu program național e ales în cercul *Rădăuț* și consilierul *Teofil Simionovici*.

În celelalte 2 cercuri va fi balotaj și a-nume în cercul *Storojineț—Cernăuț—Boian* între naționalistul *Dr. Constantantin Isopescu-Grecul* și democratul *I. Cuparencu*, în cercul *Gurahumor—Solca* între naționalistul *Dorimedont Popovici* și democratul *Dr. Aurel Onciul*.

Despre rezultatul acestor două alegeri nu se știe încă nimic pozitiv. Atât e însă cert, că aceste cercuri vor avea reprezentanți români în parlamentul din Viena, fie aceia ori naționaliști ori democrați, toți sunt de acelaș sânge, toți au aceeaș tragere de inimă pentru tot ce e românesc. Ne doare însă și nu putem să nu condamnam purtarea acelor alegători Români, cari în timpurile cele mai critice și-au uitat de sine, dând voturile lor unui German, care ori și ce simpatii ar avea pentru noi, totuși e străin; chiar a încredința din propria ta voință pe un străin să-ți reprezinte cauza națională înaintea străinilor, e pentru noi Români o rușine nemai pomenită.

Ca să dau o icoană completă asupra tuturor alegerilor din Bucovina, mai amintesc că dintre străini au fost aleși *Dr. Straucher* evreu în cercul *Cernăuț—Ost*, profesorul *Dr. Skedl* în *Rădăuț*, *Nicolae Wassilko* rutean în *Putilla*, *Pihuliac* rutean în *Staneske—Vașcouț*, *Semalca* rutean în *Cuciurmare* și *Lukasievici* rutean în *Zastawa*.

În *Cernăuț*—vest va fi balotaj între *Românul socialist Grigorovici* și între *jidantul Wender*. Între socialiști e o agitație colosală, se zice că dacă nu va reuși *Grigorovici*, socialiștii, nu numai vor demonstra, cum au făcut-o zilele trecute, când au făcut pagube enorme în oraș, ci vor incendia orașul.

Agitația e colosală mai cu seamă din partea *jidanilor*, cari sunt înarmați cu revolvere, ciomege și parale — quantum satis. Se vorbește anume că alianța izraelită din *Londra* a pus încă în ziua alegerii 100 mii *floreți* la dispoziție. Frumoasă sumă! Unde e alianța noastră?

Deocamdată numai atât. La tot cazul însă rezultatul balotagilor e așteptat cu mai mare agitație, decât alegerile de *Marți*.

Corespondent.

— **Cercul Beketow, unul din cele mai vestite cercuri din lume s'a deschis Sâmbătă în localul permanent din Budapesta, cu cele mai bune puteri artistice.**

RULETIN PARLAMENTAR.

Ședința Camerei.

— *Joi, 23 Mai st. n.* —

Vechiul cântec. Injură proiectul. Și îl primesc. Așa se împacă foarte bine obiceiul patruzecișioptist, de a fi mai radicali, mai strașnici decât toată lumea cu datorințele mamelucești, de a vota tot ce vine din partea guvernului. Așa se mai primenește și se păstrează oarecum popularitatea și nu se scapă din mână nici — oalele cu carne.

O abatere dela această practică „parlamentară“ îndrăznește să facă dl *Aurel Vlad*. Da. Naționaliștii urmează în parlament ungar o logică — a parte. Dacă un proiect le pare rău, dacă îl combat, — îl și resping.

În culuare se văd câțiva țărani din *Moșnița*, de prin părțile *Timișoarei*, cari doresc să câștige câteva jughere de pământ pe care doresc să-l cumpere dela stat, pentru a avea unde să lucreze. Le dorim izbândă.

O altă deputație din *Budureasă*, de prin părțile *Bihorului* se zice, că s'ar mai fi arătat pe aici, iarăși pentru vre-o treabă. Împreună cu prietenul, care îmi aduce vestea aceasta, ne dăm silința să-i întâlnim și pe frații din *Bihor*. Dar nu le mai dăm de urmă.

Ședința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: *Iuliu Justh*, apoi *Rakovszki*.

Din partea guvernului sunt prezenți: *Wekerle*, *Darányi*, *Jekelfalussy*, *Iosipovich*.

Din partea naționalităților: *Coriolan Bredicanu*, *George Popovici*, *Stefan C. Pop*, *Aurel Vlad*, *Iuliu Maniu*, *Fr. Kollar*, *Milan Hodza*, *Iasa Mrksits*, *Dem. Mustitzki*.

Se cetește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se resolvesc propunerile și înștiințările președintelui.

Bródi Ernő: ia cuvântul în chestie personală.

Ministrul Darányi: îi dă explicații.

Se urmează dezbaterile asupra proiectului de lege despre servitori.

Okolicsányi L.: Incepe laudând proiectul, pentru că le dă servitorilor toate bunățile bătăntului, locuință, vipt, îmbrăcăminte, lemne de încălzit... Urmează arătând acele dispoziții ale proiectului, cari i se par greșite. Îndatorirea stăpânilor de a le aduce servitorilor medic în cazuri de boale va fi o sarcină prea grea în anumite ținuturi, unde nu se află medici decât la orașe foarte îndepărtate; iar drumurile sunt impracticabile.

Tot astfel va fi o sarcină prea grea pentru stăpâni îndatorirea de a se îngriji de instrucția copiilor servitorilor lor. Dl ministru s'a arătat binevoitor față de servitori, zicând, că au o mare forță propagatoare. E adevărat. Dar tocmai dispozițiile amintite mai înainte, se îndreaptă contra servitorilor cari au copii, atât îndatorirea instrucției, precum și îndatorirea îngrijirii sanitare pentru că de aceasta iar va fi nevoie mai mult față de femeii și copii. Pentru aceea oratorul se teme, că legea aceasta va avea drept urmare, că se vor căuta mai mult servitorii fără copii și se vor deda și servitorii cu sistemul de unul și doi copii... Nu e bine că natura patriarhală a legăturii dintre stăpân și servitor proiectul vrea să o schimbe într'un raport de drept din cale afară rigid. Nu este lege, care să poată prevedea toate pricinile, cari pot obveni între stăpân și servitor și nu este judecător, care să poată constata în anumite cazuri starea faptică a acelora. Așa sunt cazurile nenumărate, în cari servitorii pot să le facă stăpânilor cu voia pagube, a căror cauză nu este om, care să o poată constata ulterior. Dar ce va mai urma după această lege?

Advocați și neadvocați, tot felul de scribi vor vedea în dispozițiile acestui proiect un isvor de câștig, și îi vor prinde pe servitori și îi vor învăța despre drepturile, pe cari îi asigură legea pentru dânșii, îndemnându-i vezi bine spre procese, după cari ei să aibă folos de oarecari onorare.

Ar trebui să se ia în acest proiect de lege o dispoziție cu acel înțeles că pentru orice reprezentări înaintea dicasteriilor în cauze de ale servitorilor să nu se judece nici un fel de spese și onorare: dacă se vor afla totuși oameni idealști, cari vor primi să reprezinte pe servitori, fiind conduși numai de sentimentele lor umanitare, în fața acestora ne vom ridica pălăria. Dar să nu dăm prilej de câștig ieftin tuturor râvnitorilor de a trăi după spatele altora. Primeș e proiectul în desbaterea generală, nădăjduind că în desbaterea pe paragrafi i-se vor putea face unele îndreptări.

Dr. Aurel Vlad.

Onorată Cameră, Dl antevorbitor are dreptate când afirmă că dezvoltarea sănătoasă a economiei de câmp din Ungaria atârnă dela corectitatea sau incorectitatea acestei legi; are dreptate și atunci când afirmă că în multe privințe, pacea socială atârnă dela dispozițiile corecte sau incorecte ale acestei legi. Eu nu voi judeca principiile fundamentale ale acestui proiect de lege dintr'un punct de vedere unilateral, căci toate părțile lui favorabile pentru servitori au fost deja expuse, înaintea mea, de dl deputat Návay Lajos și de însuși dl ministru de agricultură, iar dispozițiile gravaminoase pentru servitori le-a expus dl deputat Mezöfi Vilmos.

Eu, domnilor, sunt de credință că acest proiect de lege a pornit dintr'un principiu fundamental greșit. Eu sunt de credință că și-a greșit ținta și că în loc să aducă servicii păcii sociale, din potrivă, va primejdi această pace împotriva grevelor statul nu se poate apăra cu cuvinte de forță, prin interdicții și pedepse; așa e și în alte țări. E lucru notoric că toate statele cari s'au grăbit să introducă împotriva grevelor dispoziții de interdicție, cari i-au pedepsit pe cei cari luau parte la greve s'au convins încurând despre zădărnicia acestor dispoziții. În Anglia, între anii 1709—1825 a existat așa numita lege a interdicției, când greviștii erau considerați drept conspiratori. În ciuda acestor dispoziții severe, grevele tot n'au putut fi înăbușite, așa încât la 1825 Anglia a fost nevoită să recunoască libertatea iuridică a grevei.

Pentru a arăta urmările interdicției grevelor, urmările, cari rezultă din restricțiunea făcută dreptului de coalitție a muncitorilor și prin suspendarea libertății de-a face grevă, mă refer la opera renumitului economist german Brentano, care ne dă despre epoca suspendării libertății grevei următoarele date și păreri caracteristice (citește): „Caracteristica organizațiilor de bresle din această epocă e mizeria adâncă a muncitorilor, cea mai mare tănuire, în ce privește organizația lor, cea mai mare micime de suflet în politica lor industrială și cea mai mare volnicie în expedientele lor, în așa măsură, încât nu se înspăimântau nici chiar de omoruri.“

Acelaș lucru s'a întâmplat și în Franța, unde începând dela revoluțiunea franceză până la 1884 grevele erau interzise, iar provocarea și participarea la greve pedepsite cu asprime. Cred că e de prisos să mă refer și la pildele din Germania, când toată lumea știe cu ce mijloace uriașe a încercat Bismarck să zădărnicească mișcările și grevele muncitorilor, iar rezultatul a fost, că și Germania a fost nevoită să le recunoască dreptul că în interesul ușurării sortii lor pot să se coalezeze, să se organizeze și la nevoie să declare grevă.

Eu sunt convins, domnilor, că nici acest proiect de lege nu va fi mai norocos și nu-și va ajunge scopul ca cu ajutorul celor 57 de articole să facă cu neputință grevele. Eu sunt de părerea că tendința muncito-

rimii și-a servitorimii de-a face din emanciparea juridică ce li s'a recunoscut prin legile din 1848 o emancipare reală — e o tendință foarte legală. Și ce găsim noi astăzi în acest proiect de lege? Vedem, că în el se cuprind niște dispoziții legale cari vor să zădărnicească ca această emancipare juridică să devină emancipare reală. Căci, domnilor, dispozițiilor articolelor despre ofense, interpretării dreptului de disciplină casnică într'un sens care permite și pedeapsa corporală, — nu li se poate da altă explicație, decât că prin astfel de dispoziții legale voim să zădărnici și să împiedicăm străduințele clasei muncitorilor de a-și dobândi o poziție socială corâspunzătoare, de a-și dobândi și ei egala îndreptățire.

Recunosc și eu, că în orice economie e lipsă de disciplină și ordine, dar sunt de părerea că la disciplina și la ordinea aceasta nu putem ajunge nici prin ciomag, nici prin expresii insultătoare sau prin injurături. Eu cred, că clasa economilor nu va pierde nimic în urma împrejurării că injurăturile vor fi cu neputință și că această însușire națională a Maghiarilor, pe viitor, va fi desființată prin lege.

Eu, domnilor, cred că tot omul cu judecată serioasă trebuie să se bucure văzând că muncitorimea protestează și nu suferă ca sub pretextul ordinii sau al dojanii s'o insulte cineva în cinstea sa personală. E drept că raportul de servitor creiază între oameni un raport de dependență economică, dar lucrul acesta nu-i ertat să se întâmple în detrimentul egalității înaintea legii și nu poate să violeze principiile acestei egalități.

Se zice, că e nevoie de aceste dispoziții pentru ca să ne putem apăra împotriva servitorilor răi; despre celelalte dispoziții — înțeleg dispozițiile privitoare la stăpâni — se zice că e nevoie de ele pentru ca să ne putem apăra împotriva stăpânilor răi. Eu sunt convins că această lege nu ne va apăra împotriva servitorilor răi, căci, doară, împotriva servitorilor răi nu este apărare. Dacă un servitor e rău și vrea, cu orice preț, să-i facă stăpânului său pagube, înzadar îl voi opri să declare grevă, înzadar îi voi opri să primească oaspeți, să zicem un agitator socialist, — și fără aceasta poate să facă el grevă și să cășuneze pagube. Cunoaștem doară cu toții concepția mai nouă a grevei, care nu consistă în faptul că muncitorul nu mai lucrează, ci în faptul că-i face stăpânului pagube, deteriorizează uneltele ce i s'au încredințat, așa încât stăpânul e nevoit să-i dea drumul. Eu cred că această grevă e mult mai primejdioasă decât cealaltă, când muncitorul nu mai vrea să muncească. Iar împotriva acestei greve, după părerea mea, nimeni nu se poate apăra.

On. Cameră! Disciplina de casă nu poate consta în aceea să admitem și dreptul bătaii, că doară astăzi s'a dezvoltat deja civilizațiunea întru atâta, încât bătaia — ca mijloc pentru creștere — e un anachronism. Și înzadar îi va da legislațiunea stăpânului acest drept, căci dacă muncitorul sau servitorul, va avea conștiința de om, atunci în viața faptică va avea o astfel de ținută, încât stăpânului îi va trece voia de-a se folosi de acest drept. (Mișcare în stânga.) Un astfel de drept nu se poate inarticula în lege!

On. Cameră! După părerea mea acest proiect de lege s'a născut mort, pentru-că ori va suferi astfel de modificări, cari taie în principiile fundamentale ale proiectului, ori apoi viața îl va nimici.

Abstrăgând dela aceasta, eu cred că prezentarea acestui proiect de lege e prematură, pentru-că e imposibil să facem o politică socială corectă până atunci până nu creăm o administrațiune dreaptă și corectă.

Cu pretorii și cu căpitani poliției de astăzi nici când nu vom putea face o politică socială corectă.

Că doară proiectul acesta de lege dă o sferă de competență mare și întinsă administrației, ba putem zice, că dă administra-

ției dreptul de-a judeca în astfel de cauze, pentru a căror aprefiere corectă administrația de astăzi e incapabilă.

Ca cineva să poată aduce o judecată corectă, înainte de toate trebuie să fie obiectiv și independent, iar din administrația noastră de astăzi lipsește obiectivitatea și independența.

Oare ce putem aștepta dela judecata administrației și a protopretorelui aceleia, când se pot întâmpla și casuri, ca următorul: (S'auzim!)

Pe un socialist îl judecă protopretorele la 15 zile închisoare pentru-că a conchemat — fără permisiune — o adunare. Această sentință fiind apelată, vicecomitele o schimbă în amendă! Acusatul apelează la ministrul de interne și acesta schimbă sentința în defavorul celui care a apelat și aprobă sentința primului for — adecă 15 zile închisoare!

On. Cameră! Cu principiile fundamentale ale dreptului e în contradicție ca o sentință să se schimbe în defavorul aceluia care a apelat pentru ca să fie achitat! (Mișcare și contradicție în stânga.)

Intrebarea aceasta nu e regulată prin lege dar în viață de fapt așa e fiindcă în administrația noastră nu principiile de drept, ci volnicia domnește. (Mișcare în stânga.)

În cazul amintit s. p. dacă respectivul nu apelează, e validă sentința vicecomitelui și ministrul nu putea să aducă o sentință mai aspră. (Mișcare și larmă în stânga.) (S'auzim.)

Eu cred — On. Cameră — că administrația noastră încă nu e într'atâta de matură ca să o putem înzestra cu un cerc de activitate atât de important, că doar paragraful despre interzicerea grevei e atât de nenorocit concipiat încât pe baza aceluia poți judeca pe ori-cine. Încă și acela poate fi pedepsit, pe baza acestui paragraf, care încearcă să capaciteze pe lucrătorul neangajat.

Deși înainte de a se fi angajat cu contract nu poate fi vorba de frângerea contractului. Și totuși paragraful zice: „cine insultă cu vorba ori fapta pe servitorul care voește să se angajeze cu contract...“

(Voci în mijloc: pentru a-l terorisa!)

Terorisa? Scuzați! Doar servitorul care voește să se angajeze cu contract poate fi insultat, nu numai exclusive pentru aceia ca să nu se angajeze. Abstrăgând de la aceasta de frângerea contractului nu poate fi vorba înainte de a se lega contractul! Până atunci nu se poate porni cercetare de ațâțare pentru grevă în contra aceluia cine insultă cu vorba ori cu fapta pe cineva.

Pentru-că atunci poate comite crima vătămării de onoare, ori acelei corporale și se poate pedepsi pe baza dreptului penal. De ce trebuie dară statuată aci o transgresiune de sine stătătoare, care conține o stare faptică, pe care și codicele penal o pedepsește.

O voce din stânga: E numai eroare stilară! A rămas afară ca să'l insulte cu scopul acela.

A. Vlad: Irelevant! Cine insultă, acela e de a se pedepsi conform codului penal! Acum se statuiează o transgresiune dintr'o stare faptică care după codul penal e delict!

Ce fel de dispozițiuni legislative sunt acestea? Judecătorul nu știe să purceadă conform codului penal ori pe baza paragrafului de grevă.

Că doar starea faptică a delictului e în sine delict și ca atare e mai grav ca transgresiunea!

Și astfel de delictle le relegăm, cu ajutorul §-ului 57 la forurile administrative, pentru-că acestea să le tranșeze more patrio. Tot teama de greve l-a determinat pe dl ministru să prevadă între dispoziții cari vătămă adânc drepturile cetățenești. Faptul că servitorul nu poate primi în casa sa decât pe acela care are și permisiunea stăpânului, constituie un amestec în cele mai private și intime treburi ale omului, amestec care nu se poate motiva prin nimic. Dacă voim să

punem capăt definitiv agitației, trebuie să facem ca stăpânul să nu-i permită servitorului nici citirea gazetelor, căci și acestea răspândesc idei periculoase, — nu-i nevoie neapărat de agenți ambulanți cari să îndemne la grevă, căci și gazetele o pot provoca.

Sunt convins, că împotriva agitației nu se poate lua nici o apărare prin dispozițiile legilor și mai cu seamă prin astfel de dispoziții reacționare, ca acestea, mai cu seamă, că sarcinile acestor dispoziții, cari fără îndoială aduc servitorilor o îmbunătățire, stăpânii le pot pune în cărua servitorilor. Aceasta se poate face cu atât mai ușor, cu cât legea îi oprește mai mult pe servitori dela organizare. Raporturile economice nu se pot îndruma prin astfel de dispoziții.

Acestea se îndrumază prin cerere și ofert. Dacă stăpânii vor fi în situație de a se putea organiza după plac, iar servitorii vor fi împiedecați dela aceasta și cei cari se pun în grevă vor fi pedepsiți, vă întreb: în ce poziție ajunge stăpânul și în ce poziție ajunge servitorul? Se va ajunge că stăpânul, fiind partida cea mai puternică din punct de vedere economic, va pune toate sarcinile în socoteala servitorilor, respective li le va detrage din leafă, fără ca servitorii să aibă vre-o cale sau vr'un mijloc de a se apăra. Aducem deci o clasă socială și așa destul de slabă economiceste în situația de a nu-și mai putea apăra interesele sale materiale. Cred, dlor deputați că, scopul unei legi sociale nu poate fi acela de a despoia pe cel slab de armele lui de apărare.

Di ministru a respins în vorbirea d-sale învinuirea că dispozițiile de drept referitoare la servitori s'ar fi pus în acest proiect numai pentru ca guvernul să aibă dreptul, respective pretextul de a-l despoia pe muncitor de dreptul de grevă. (Senzație).

Noi, dlor, constatăm la actualul guvern un sistem care se poate urmări în toate dispozițiile pe cari le aduce: el aduce unele dispoziții corecte, oferă unor interesați singuratici anumite favoruri economice pentru ca în schimbul acestora să-și asigure dreptul de a-i despoia de drepturile lor esențiale. Sistemul acesta se poate constata în toate actele de până acum ale guvernului. Pildă: proiectul școlar — atât cel referitor la școalele de stat cât și cel referitor la școalele profesionale — care ridică leafa învățătorilor dar în schimb îi pune într-o poziție atârnatăre atât în ce privește chestiunile politice cât, și altele.

Tot astfel e și proiectul de lege despre salarizarea funcționarilor dela căile ferate: și acesta urcă lefurile, ear în schimb le ia orice drept de organizare și liberă mișcare, ba nu le permite nici să poată pași ca candidați de deputați. Scurte confiscă orice drept politic.

Nagy Sándor: Dreptul de a candida la deputăție nu li-l ia!

A. Vlad: Tot asemenea proiectul de lege despre asigurarea muncitorilor, care le ia muncitorilor autonomia, respective li-o știrbește până într'atâta încât le schimbă poziția de până acum, în defavorul muncitorilor, prin introducerea parității.

Avem deci de a face, dupăcum binevoii a vedea, cu un adevărat sistem, care constă în a da unele favoruri și a lua în acelaș timp incomparabil mai mult din drepturile avute înaintea. Am convingerea, că actualul guvern contrabandând în singuraticile proiecte de lege astfel de dispoziții reacționare face un serviciu foarte rău păcii sociale a țării. Împotriva actualului proiect de lege mai puțin au a se plânge socialiștii. Și anume nu pentru că proiectul n'ar cuprinde dispoziții grave cu privire la interesele clasei muncitoare, ci pentru că acest proiect va mâna foarte bine apa la moara socialiștilor prin faptul, că aplicarea riguroasă a acestor dispoziții va servi, ca promotor al unei propagande socialiste întinse. Sute și mii de agitatori nu vor putea să facă, ce vor face pretorii și căpităni de poliție, când se vor pune să aplice legea

aceasta. Sute și mii de agitatori nu vor putea arunca în brațele socialismului atâția oameni, câți va arunca actualul proiect, dacă va deveni lege în forma de azi.

Părerea mea e că acest proiect nu va promova pacea socială, ci dimpotrivă el va întezi și mai tare lupta economică între diferitele clase sociale.

Pentru un guvern, care a luat puterea în mână făgăduind votul universal, o politică ca ac asta care avea să aducă astfel de legi, e o politică de sinucigași.

On. Camera! Nu voesc să întru în analizarea minuțioasă a tuturor dispozițiilor acestui proiect, nu voesc a mă ocupa de faptul că acest proiect ocrotind interesele unilaterale ale patronilor, stânjinesc în mod esențial libertatea de a-și schimba stăpânii, nu voesc a discuta aceste chestiuni acum, pentru-că cu ocazia desbaterii speciale și așa vom avea ocazia să-mi fac toate observările. Considerând însă toate primejdiile pe cari le va provoca în viață acest proiect de lege, considerând că acest proiect pune în îndoială pacea țării, declar că nu primesc proiectul. (Aprobări).

Horvat Jozsef: (Patruzeci-și-optist) spune că s'a manifestat multă dușmănie față de acest proiect. Dar aceste manifestațiuni nu se îndreaptă toate de-a dreptul contra proiectului; ci sunt urmări ale acelor controverse, cari sunt de mult timp latente în sânul coaliției și despre cari unii au început a crede, că nici nu se vor mulcomi, până când nu li-se va da patruzeci-și-optistilor capul vreunui ministru din partidul constituțional. După aceste antecedente oratorul se află în situația dificilă, pentru-că atunci, când își va expune în toată sinceritatea nedumeririle pe cari le are față de proiect se va putea crede, că îi face o critică proiectului, numai fiindcă acela este făcut de un ministru, care aparține partidului constituțional. Declară însă, că i-ar face această critică și unui proiect, ce ar veni din partea unui ministru patruzeci-și-optist, dacă ar avea și față de acela aceleași nedumeriri. În special față de ministrul de agricultură are toată încrederea și, dacă ar urma unor considerații personale, în cazul de față ar fi pornit mai de grabă spre elogi decât spre critică. După ce îi află proiectului cusururi după cusururi, declară, că îl primește, fiindcă are încredere față de guvern și în special față de ministrul de agricultură și fiindcă nu vrea să li-se dea socialiștilor prilej de triumf și material și imbold pentru o nouă agitație.

Veress Iósef: Invoacă vremile bătrâne când servitorii erau considerați ca membri ai familiei stăpânului și cuvântul dat avea mai mare putere, de cât cum va avea astăzi legea și contractul în scris. Critică unele dispoziții ale proiectului. Spune, că sănătatea servitorilor și instrucția copiilor lor este un interes de stat. Să se ia sarcina aceasta de pe umerii stăpânilor prea îngreunați cu alte îndatoriri. Primește proiectul.

Csernoch János: Apără proiectul. Apără competența parlamentului de a desbate legea despre servitori. Parlamentul ungar nu este un parlament al claselor. Aceasta s'ar fi putut zice despre parlamentul de mai dăunăzi al Austriei, pentru care alegerile se făceau după categorii. A face bine, a lucra în interesul poporului nu este privilegiul nimănui. Pentru aceasta se ține competent și parlamentul actual al Ungariei. Dar se asemenea stările dela noi mult cu acele din Germania. S'au făcut și acolo legi în favorul poporului muncitor. Socialiștii au agitat contra acelor legi. După ce s'au făcut însă legile, au venit socialiștii, și-au bătut peptul și au zis: Vedeți! Dacă nu eram noi, dacă nu am fi strigat noi, nu s'ar fi făcut nimic. Asta merge ca la circ. Vin tot felul așa numiți artiști și storc admirația publicului prin producțiile lor. Artiștii pleaeă, după ce și-au isprăvit productiile. Publicul aplaudează. Atunci apare n arenă unul cu șalvării largi și cu un camavac lung, as ufit, un clown, un „dummer August” și încează aplauzele... Află, că proiectul este corespunzător împrejurărilor noastre. Ar crede,

doar că trebui numai să nu se pună atâtea greutatea pe umerii stăpânilor și mai ales pe micii proprietari.

Primește proiectul.

*

Se fixează ordinea de zi a ședinței următoare:

1. Propunerile președintelui.

2. Urmarea desbaterii asupra proiectului de lege despre servitori.

Ședința cea mai apropiată se va ținea Vineri, în 24 Mai st. n.

*

Szabo István. Expune o interpelație urgentă în chestia apelor de primăvară, cari zac în ținutul Szigetköz din comitatul laurin (Győr) și primejdiesc sămănăturile pentru acest an.

Ministrul Darányi declară că va trimite un expert, care să-i facă raport despre starea actuală a apelor și despre cauzele lor și va face tot ce va fi cu putință pentru o îndreptare.

Camera ia spre știre răspunsul ministrului. De asemenea și interpelatorul.

Ședința se ridică la orele 2 și 15 minute după amiază.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

In contra constipației și urmările ei.

ȘTIRILE ZILEI.

Joi, 23 Mai.

— **O lămurire.** Dl N. Iorga, citând un scurt fragment dintr'un articol despre România, apărut în ziarul nostru, în care zicem între altele și următoarele cuvinte: „nu voim să ne amestecăm în treburile fraților noștri din Regat”, ne zice, în cel mai nou număr al Neamului românesc: „E o datorie să vă amestecați, fiindcă pe regat se sprijină România, și răii vreau să ticăloșească Regatul”. Când noi am zis că nu voim să ne amestecăm în luptele fraților noștri din Regat, am înțeles că nu voim să ne amestecăm în luptele de partid, lăudând pe unul și bârfind pe altul, ci ne ținem de datorie a da în ziarul nostru atențiune numai acelor lucruri din România, cari în adevăr merită să fie cunoscute și la noi. Considerăm ca o tactică greșită de a ne amesteca și unde nu ne fierbe oala și știm că aceasta nu o dorește nici dl Iorga.

— **Himen.** Dșoara Alexandrina Moldova din Alba-Iulia s'a logodit cu dl Dr. Iustin Pop, avocat în Deva.

Trimitem tinerilor logodiți sincerile noastre felicitări.

— **Jandarmi în biserică!** În biserică evanghelică a Slovacilor din Antalfalva, preotul Csaplovics, după oficierea slujbei în limba slovească, a voit să țină predică în limba maghiară.

Credincioșii slovaci însă, au început să cânte cântări bisericesti, împiedecându-l astfel pe preot să predice în biserică lor — în limba *altora*. Solgăbirăul din Antalfalva a dat însă jandarmilor poruncă să intre în biserică și să scoată de-acolo pe toți cei cari cântă. Cea-ce împănății contelui negru, au și săvârșit întru cinstea țării ungurești...

— **Examen de maturitate oprit.** Aproape la toate liceele din țară s'au început examenele de maturitate. Pe când se ținea la liceul din Vespem probele în scris, a fost găsit un elev care la examenul de latinește avea pe lângă textul latinesc o traducere ungurească tipărită pe care o copia. Când s'a pornit cercetare s'a aflat că toți elevii aveau textul unguresc și că profesorul lor de latinește i-a pus la cale. În

urmarea acestei constatări profesorul respectiv a fost suspendat, iar examenul amânat pe anul viitor.

— **Numire.** Dl. Corneliu Bercian a fost numit interprete român pe lângă tribunalul din Elisabetopol.

— **Foc în Dorohoiu.** Duminecă seara, pe la orele 6 și jumătate un puternic incendiu a izbucnit în palatul primăriei din Dorohoiu (România). Focul s'a întins cu iuțala fulgerului și în mai puțin de o jumătate de oră întregul palat era cuprins de flăcări.

Pompierii și autoritățile din Dorohoiu au alergat în locul sinistrului și au luat grabnice măsuri de salvare, dar din cauza vântului care sufla cu furie cum și a lipsei complete de apă, măsurile luate n'au dat nici un rezultat. Palatul primăriei a fost complectamente distrus, nau rămas decât păreții. Paguba se urcă la 50 mii lei.

— **D'Annunzio în America.** Vestitul scriitor italian va pleca în curând în America unde va ține un ciclu de conferințe literare. Onorarul pentru un ciclu de douăzeci de conferințe e de două sute de mii de lire, pe cari i le plătește impresariul american Paradossi.

Înainte cu câteva luni un alt impresar american i-a oferit pentru un ciclu de conferințe optzeci de mii de lei. D'Annunzio i-a răspuns că pentru o mână de țigarete nu merită să se puie pe vapor.

— **Școlile ungurești din Croația.** Discutându-se în tot prisosul de amănunte chestia croată, Ungurii s'au pus să-și arate și ei gravaminele lor pentru a le contrabalansa pe ale Croaților. Zic anume între altele, că în Croația sunt asuprite școlile ungurești (ceea-ce e un neadevăr). «Népszava» zice în legătură cu aceasta: «Pe cât reprobăm procedeul autorităților croate față de Maghiari, pe atât de mult suntem în stare să le înțelegem puterea cu care ei imită. Căci Croații nu fac alta, decât învață procedurile autorităților maghiare, de cari se învrednesc Croații, Slovaci și Românii noștri». Atât și nici atât zicem noi.

— **La Maiestatea Sa!** Oficiantii și factorii poștali au hotărât definitiv, ca în scopul îmbunătățirii stării lor materiale, să trimită o delegațiune la Maiestatea Sa.

Niște simpli factori poștali!

— **Cei dintâi...** Ministrul de culte Apponyi a asemnat zilele trecute ajutorul de stat pentru întregirea plății profesorilor dela gimnaziul român din Beiuș. Cea mai mică întregire e de 1000 coroane, cea mai mare de 2800 coroane.

Gimnaziul din Beiuș — al cărui patron e cel mai bogat episcop român — începe șirul...

— **Apponyi la Lovrin.** Despre adunarea dela Lovrin scrie «Deutsch-Ungarischer Volksfreund»: «Protestarea solemnă» în contra «ultraismului pangerman» anunțată de „presa patriotică» cu atâta tamtam, s'a terminat cu o complectă compromitere a domnilor patentati, cari au organizat-o. Atât populația șvabă a Lovrinului cât și cei cari au fost aduși din alte părți, cu excepțiunea câtorva guralivi cari se svârcolesc totdeauna să ajungă pe planul prim de unde paradează cu patriotismul lor, — au rămas rece ca ghița. Intreaga adunare — la care au luat parte cam 800 de inși — era cuprinsă de o atmosferă de tempestate, care putea să provoace în fiecare clipă o descărcare, nu tocmai spre binele organizatorilor ei... Ce politică josnică și mârșavă!... Să se știe însă că Germanii voesc să se organizeze, pe cum s'au organizat Sașii în Ardeal!»

— **Inaugurarea bibliotecii facultății de drept din București.** Duminecă dimineața a avut loc inaugurarea bibliotecii facultății de drept din București în prezența unui

mare număr de invitați, de profesori universitari și studenți.

Biblioteca posedă până în prezent 5500 de volume și costă 32.500 de lei. Volumele tratează despre studii juridice și economice.

A vorbit cu aceasta ocazie Dr. Valerian Urseanu, decanul facultății de drept, făcând istoricul facultății și arătând necesitatea unei astfel de bibliotecii, de asemenea dl. Tanoviceanu profesor universitar și alții.

Aceasta frumoasă instituțiune este menită să umple un gol în învățământul studiilor de drept.

— **Refusé.**... Reverendissimul domn Dr. Iacob Radu, vicarul Hațegului, a binevoit a refuza primirea ziarului nostru «Lupta», scriind pe fâșie cuvintele: «Nem fogadom el, vissza Budapest»...

Abonamentul dlui vicar e achitat până la sfârșitul lunii lui Iunie... Motivele refuzului nu le putem căuta, deci, în sărăcia dlui vicar, ci numai în atitudinea românească a ziarului nostru.

S'a supărat cu siguranță, că am infierat atitudinea nesinceră a episcopului Hosszu față cu proiectul lui Apponyi?...

Suntem mândri de acest cuvânt...

— **Români Maramurășeni în România.** Ziarelor maghiare li se scrie din Oradea-Mare, că de-o vreme încoace o ceată întreagă de agenți cutreeră părțile maramurășene și angajează țărani români pentru munca de câmp din România. Zilele trecute au plecat, peste Oradea-Mare sub conducerea agentului Grüner Mor 1000 de țărani. Numărul țărănilor cari au plecat până acum în România e mai mare de 4000. Se zice că agentul i-ar fi angajat pentru moșia fostului ministru Lahovary, cu plată de 4—7 lei pe zi.

— **Moartea Episcopului Bubishi.** Moșneagul episcop romano-catolic al diecezei Kassa, Bubishi Zsigmond, a murit Marți noaptea în Baden, lângă Viena, în vârstă pe 86 de ani. Despre acest episcop se vorbise mult, prea mult poate, în anul trecut, când se descoperise că o bandă întreagă de pungași, profitând de bătrânețele și buna credință a lui, au stors dela el o mulțime de obiecte de artă scumpe pentru un preț bagatel, vânzându-i, în schimb, falsificate proaste cu prețuri uriașe. Trupul răposatului Episcop va fi dus la Kassa, pentru a fi așezat spre odihnă de veci în cripta episcopescă.

Poșta Redacției

P. L. (Teregova.) Adresează-te comerciantului A. Corvin, Orăștie. Librărie în București: Leon Alcalay — Calea Victoriei; Librăria națională — Calea Victoriei.

Abonat 1326. Adresează-te librăriei W. Krafft din Sibiu.

Poșta administrației.

Domnului Aurel David în Cleveland, Ohio. Suma de 25 cor. 70 fileri am primit-o în 6 Ianuarie, dar nefiind indicat pe mandat, că pentru-ce s'au trimis paralele, n'am putut face nimic. Primind epistola d-tale, trimitem «Lupta». Abonamentul este achitat până la finea anului.

Economie.

Bursa de efecte. Din Newyork și Berlin au sosit știri nefavorabile, cari au îndispus bursa. Anză la această indispoziție a dat și împrejurarea, că prețurile cerealelor s'au urcat din nou.

Cursurile valorilor atât internaționale, cât și locale au scăzut. Circulația în târgul efectiv a fost minimală, tendința liniștită.

Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 678-58
„ „ ung. a.	— 760-75
„ băncei de escompt a.	— 497-25
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 676-75

Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112.25
„ „ coroane 4 „ „	— 94.40
„ austr. de aur 4 „ „	— 117.10
„ „ coroane 4 „ „	— 98.90
Scrisuri fonciare „Albina“ „	— 101.—
Napoleon d'or (20 franci aur) „	— 19.16
20 mărci germane, aur —	— 23.57
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.95
„ franceze 100 franci	— 95.95
„ italiene 100 lire	— 95.65
„ române 100 lei	— 95.25
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Sosind din străinătate știri despre urcarea prețurilor cerealelor, bursa noastră de cereale a fost foarte agitată.

În Berlin s'a urcat prețul grâului cu o marcă, au contribuit la aceasta știrile despre starea nefavorabilă a sămănăturilor din România.

Prețurile grâului și săcării s'au urcat și la noi considerabil, celelalte cereale ș'au menținut prețurile, tendința e fermă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 15.000 măji metrice grâu.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică., frumos . 21 cor. 30 fil.
„ „ „ „ mijlociu . 20 cor. 50 fil.
„ „ „ „ mai slab . 19 cor. 40 fil.
Săcără, maja m. dela 15 cor. 45 fil. — 15.90
Orz. „ „ „ 14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz nou „ 12 cor. 05 fil. — 12.25
Ovăș, „ „ „ 15 cor. 95 fil. — 16.45

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 152 cor. — 153 cor.
Slănină, . . . „ 128 cor. — 135 cor.
Cartofi, . . . „ 3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirit, ... „ 47.50 cor. — 48.—

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . — — — fileri kilogramul
Tineri . . . 142—144 fileri kilogramul

Redactor responsabil:
VASILE MACREA.

CONCURS.

Vlădeasa institut de credit și economie, societate pe acții în B. Huedin (B. Hunyad) publică concurs pentru ocuparea postului de practicant până în 10 Iuliu n. a. c.

Reflectanții au să dovedească prin cereri scrise de mâna lor proprie, instruite cu atestat de botez și testimoniu autentic că sunt absolvenți ai vre unei școale comerciale superioare (academie) și că posed pe deplin limba română, maghiară, eventual și germană.

Alesul după serviciul de proba de 1 an, va fi denumit funcționar cu salariu, bani de cuartir, tantiema și drept la pensie în sensul regulamentelor institutului.

Postul este a se ocupa imediat după denumire.

Onorar pe anul de probă k. 720.

B. Hunyad, 17 Maiu 1907.

DIRECȚIUNEA.

1—3.

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.